

тих випадках, коли детектив аналізує характер підозрюваного, щоб викрити його. Характерною ознакою «крутого» американського детективу є реалістичне зображення місця, часу та мови, зокрема, – повсякденної мови звичайних героїв. Наприклад, приватний детектив – типовий представник середнього класу. Його мова – звичайна місцева мова з великою кількістю сленгізмів.

В кожному «крутому» американському детективі можна знайти реалістичний опис представників нижчого прошарку суспільства – злочинців, аферистів, гравців, алкоголіків. Так, в романі «Прощай, кохана» Р. Чандлер реалістично описує п'яну жінку-алкоголичку: «Her eyes stayed on the bottle. Suspicion fought with thirst, and thirst was winning. ... I poured her a slug that would have made me float over a wall. She reached for it hungrily and put it down her throat like an aspirin tablet and looked at the bottle [2, с. 184-185]. Використання сленгізму «slug» (ковток) надає реалістичності образу морально опущеної жінки.

Слід зазначити, що головні герої-детективи у творах Д. Хеммета та Р. Чандлера відрізняються в манері мовлення. Сем Спейд Д. Хеммета не такий дотепний, як Філ Марлоу Р. Чандлера. Він жорсткіший, на той час як Марлоу зберігає свою дотепність навіть під час нападу: «I'll go up with you. Just lay off carrying me. Let me walk. I'm fine. I'm grown up. I go to the bathroom alone and everything» [2, с. 169].

Саркастичні зауваження Р. Чандлера застосовує і при описі інших героїв, наприклад – старої дивачки-сусідки: «I left her laughing. The sound was like a hen having hiccups» [2, с. 244]. Цей прийом він застосовує і при передачі загальної атмосфери: «The coffee shop smell was strong enough to build a garage on» [2, с. 231]. Такі зауваження надають розрядку загальній атмосфері небезпеки й напруженості детективних творів.

Застосування авторами метафори й метонімії також сприяють реалістичному зображенню подій та героїв. Наприклад, Р. Чандлер описує дим як «a grey web woven by a thousand spiders» [2, с. 280]. Метафори застосовані також при описі краєвидів: «Scattered points of light drew together and became a jeweled bracelet laid out in the show window of the night» [2, с. 332].

В діалогах романів Р. Чандлера широко застосовані різновиди англійської мови, місцеві говірки, сленг. Наприклад, в романі «Прощай, кохана» Марлоу заходить в клуб, який відвідують переважно афроамериканці – так званий «colored joint» (притон для афроамериканців). Мова в клубі насичена афроамериканським сленгом: «Velma, you says? No Velma heah, brother. No hooch, no gals, no nothing. Jes' the scam, white boy, jes' the scam» [2, с. 170]. Специфічне використання граматичних форм є характерним для афроамериканського варіанту англійської мови.

Інший різновид англійської мови Р. Чандлер вкладає в уста жінки-азіатки, секретарки одного з героїв цього ж роману: «Ah, Meester Marlow, so ver-ry good of you to come. Amther he weel be so ver-ry pleased» [2, с. 266]. Автором яскраво передані акцент і вимова, притаманні офісним службовцям азійського походження.

Інший працівник того ж героя-психіатра, індіанець, застосовує ще один різновид англійської мови: «Huh', he said. 'Come quick. Come now' ... 'Huh, me Second Planting. Me Hollywood Indian ... 'He say come quick. Great white father say come quick. He say me bring you in fiery chariot...'» [2, с. 263]. В цьому прикладі представлене стереотипне мовлення індіанців в період, описаний в романі. Керуючись постулатами модернізму, Р. Чандлер використовує стереотипи національностей, які існували в американському суспільстві на час, коли він його зображував у своїх творах.

Отже, здійснення дискурсивного аналізу художніх творів, зокрема – творів детективного жанру – дозволяє визначити як художні особливості їх тексту, так і фактори соціального впливу, притаманні зображеному в них суспільству (полікультурність, злочинність серед представників нижчого прошарку суспільства, поліцейська корупція). Здійснений аналіз американських детективів виявив, що їм притаманне застосування різновидів англійської мови і різноманітних стилістичних засобів – метафор, метонімії, інсинуацій, саркастичних зауважень, іронії. Для діалогічного мовлення, опису ситуацій характерне застосування сленгу, який допомагає передати соціокультурні особливості американського суспільства в період, описаний в творах. Рисами модерністського впливу в детективних творах є використання стереотипів, індивідуалізм головного героя та імпресіонізм, виражений в його поглядах та враженнях.

Перспективи дослідження полягають в подальшому здійсненні дискурсивного аналізу художніх творів та визначенні факторів соціального впливу, які є вирішальними при доборі автором художніх засобів, які складають основу індивідуального авторського стилю і створюють дискурс між автором, його твором і читачкою аудиторією.

Література:

1. Carter, R. Introduction // Routledge Language and Literature. Ed. R. Carter – London and New York : Routledge, 1982. – pp. 1–17.
2. Chandler R. Farewell, My Lovely // The Big Sleep and Other Novels. – London : Penguin Books, 2000. – 672 p.
3. Chandler R. The Big Sleep // The Big Sleep and Other Novels. – London : Penguin Books, 2000. – 672 p.
4. Chapman, R. Linguistics and Literature: An introduction to literary stylistics / R. Chapman. – London : Edward Arnold. 1973. – 119 p.
5. Fowler, R. Literature as Social Discourse / R. Fowler. – London : Batsford Academic and Educational. 1981. – 215 p.
6. Hammett, D. The Maltese Falcon / D. Hammett. – London : Orion Books, 2002. – 118 p.
7. Hart, James D. The Oxford Companion to American Literature. – New York : Oxford University Press, 1983. – 779 p.
8. Kress, G. Textual Matters: The Social Effectiveness of Style // Functions of Style. Eds. Birch, D. and M. O'Toole. – London and New York : Pinter Publishers, 1988. – pp. 126–141.
9. McCarthy, M. and R. Carter Language as Discourse / M. McCarthy and R. Carter. – London : Longman, 1994. – 247 p.
10. Pratt, M. Literary Cooperation and Implicature // Essays in modern stylistics. Ed. D.C. Freeman. – London and New York : Methuen, 1981. – pp. 377–412.
11. Scaggs, John. Crime Fiction / J. Scaggs. – London : Routledge, 2005. – 184 p.

УДК 811.11,37,373-117

В. В. Прима,

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПУТІВНИКАХ ПО УКРАЇНІ (У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ПОДІЙ)

Стаття присвячена розглядові основних аспектів функціонування англійської туристичної термінології, звертаючи увагу на останні події в Україні, зокрема. Розглянуто загальні характерні риси англійських туристичних путівників та особливості функціонування у них туристичних термінів.

Ключові слова: термін, путівник, функціонування, анексія, сепаратизм.

PECULIARITIES OF ENGLISH TOURISM TERMINOLOGY FUNCTIONING IN TOURIST GUIDES AROUND UKRAINE (UP TO DATE)

The article outlines main aspects of study of the English tourism terminology, taking into consideration the latest events in Ukraine. General specific features of the English guides and peculiarities of tourism terms functioning in them have been viewed in the article. The aim of our work is to consider the functioning of the English tourism terminology in guidebooks to Ukraine. The research is based on the materials of these English-speaking guides online: *World Travel Guide* and *Travel to Ukraine (the Official Travel Website and Guide to Ukraine)*. In linguistics a guidebook is considered a kind of tourist discourse genre. Characteristic features of tourist guides are a high degree of generalization, precision, information and impersonality. The main functions of guides are informative (presenting factual information) and advertising (creating a positive image of a specific tourist site that aims to interest potential tourist on his visit). These features influence the choice of vocabulary of travel guides. We have investigated the lexicon, which helps to describe the latest events in Ukraine. There were examples of the Crimea annexation and separatism in the East of Ukraine. Most of the tourist guides took precautions and informed their citizens about the situation in Ukraine.

Key words: term, guide book, functioning, annexation, separatism.

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ В ПУТЕВОДИТЕЛЯХ ПО УКРАИНЕ (В СВЕТЕ ПОСЛЕДНИХ СОБЫТИЙ)

Статья посвящена рассмотрению основных аспектов исследования англоязычной туристической терминологии, принимая во внимание последние события в Украине, в частности. Рассмотрены общие характерные черты англоязычных путеводителей и особенности функционирования в них туристических терминов.

Ключевые слова: термин, путеводитель, функционирование, аннексия, сепаратизм.

Матеріалом дослідження слугувала вибірка з наступних англomовних онлайн путівників: *World Travel Guide*, *Travel to Ukraine (the Official Travel Website and Guide to Ukraine)*, *Lonely Planet*, *World Atlas*, *World Travels*, *the Town Guide*.

Туристичний путівник (*travel guide*) визначається як друкована книга, електронний чи аудіовізуальний довідник, який присвячений певній країні чи місту, містить інформацію щодо географічних, історичних, культурних особливостей країни, її пам'яток, наявних видів проживання, харчування, транспорту та розваг і зазвичай супроводжується ілюстраціями, схемами, картами [1].

Характерними рисами туристичних путівників є високий ступінь узагальнення, точність, інформативність та імперсональність. Основними функціями путівників є інформативна (представлення фактуальної інформації) та рекламна (створення позитивного образу певного туристичного об'єкта, що має на меті зацікавити потенційного туриста щодо його відвідання). Саме цими функціями зумовлений вибір лексичного складу туристичних путівників.

Аналіз типологічних складових англomовного путівника дозволив встановити, що останній є семіотично ускладненим текстом, який є креолізованим текстом, з різною мірою і характером креолізації, причому тип путівника впливає на співвідношення і взаємозалежність вербального і невербального компонентів.

Дослідження інтертекстуальних параметрів дозволило виявити основні види і функції прецедентних явищ в тексті англomовного путівника, що дало можливість виявити способи реалізації категорії інтертекстуальності в семіотично ускладненому тексті. До основних прецедентних явищ в досліджуваному матеріалі відносяться: пряма і аллюзивна цитати, алюзія і аллюзивна власна назва, епіграф і пародія як окремі випадки.

Проведений аналіз показав, що англomовному путівнику, незалежно від його типу, властиві основні гіпертекстові характеристики, а саме, дисперсність структури, в якій виділяється гіпертекстове ядро, що містить базову інформацію, і периферію, в завдання якої входить повідомлення додаткової інформації про той або інший артефакт. Зв'язок між цими компонентами здійснюється за рахунок ключових слів у усіх типах путівника і змісту (у путівнику другого типу). Найбільш частотними видами гіпертексту в англomовному путівнику є однонаправлені посилання і самостійні блоки лінгвокультурної інформації, що розширюють фонові знання читача-туриста [1; 2].

Дослідження функціонально-стилістичної специфіки путівника дозволило віднести його до тексту нежорсткого типу на підставі того, що путівник, залежно від його типу, поєднує в собі, різною мірою, риси функціонального стилю реклами, публіцистичного і наукового стилів [2].

Слід зазначити, що структура проаналізованих електронних путівників ідентична. Вони насамперед містять загальну інформацію про Україну, яка розміщується на головній сторінці путівника. Наприклад:

«Vast and vaguely mysterious, Ukraine is barely known to outsiders despite being one of the largest countries in Europe. Long associated with its colossal neighbour Russia, it's a country of varied landscapes and surprising cultural diversity. The Carpathian Mountains that spill over the border with Poland, Hungary and Romania dominate the west of the country while flat plains carpeted with sunflowers and cereals make up much of the central and eastern region. To the south are the almost Mediterranean-like Black Sea coast and the Crimean Peninsula, which remains a huge draw for holidaymakers every summer. Ukraine's capital, Kiev, founded in the eighth century, displays a heady mix of architecture befitting of a city that was once capital of Kievan Rus, the precursor of the modern Russian state. A wealth of baroque and Renaissance architecture can also be found in Lviv, one of Europe's oldest cities, while Odessa is probably best known for the Potemkin Stairway that featured in Sergei Eisenstein's epic film The Battleship Potemkin» [3].

Як бачимо з даного прикладу, у цьому блоці інформації укладачі путівника намагаються надати якомога більше фактів та описів місць, які б могли зацікавити потенційного туриста.

Всі джерела дослідження містять короткі відомості про історію країни особлива увага при цьому надається сучасному стану речей:

«Ukraine has long been associated with its much larger and more powerful neighbour Russia and first came under Russian control in the 1650s when the only real alternative was invasion by the Poles. By the 19th century, although the western part of Ukraine was under Austro-Hungarian control, the remainder (and majority) became part of the Russian Empire. After various attempts at independence around the period of the 1917 Russian Revolution, Ukraine became a republic within the USSR and its territory enlarged slightly around the time of World War II. In 1986 the accident at the Chernobyl nuclear plant in northern Ukraine brought worldwide attention, and was arguably a significant factor in accelerating the collapse of the Soviet Union. Full independence came with the breakup of the Soviet Union in 1991, but Ukraine's foreign relations are still dominated by the Russian Federation, a fact which displeases many of the country's ethnic Ukrainian population» [3].

Відзначимо, що спільною рисою всіх досліджених путівників є фокусування на тих об'єктах, які увиразнюють унікальність, автентичність української культури: міста (*Discover gorgeous Lviv, an open-air museum of extraordinary architectural wealth*), споруди (*Kiev-Pechersk Lavra (the Caves Monastery) is a fascinating living piece of history dating back to 1051*), відомі

місця (*Privoz market – a must visit for market lovers; whatever you buy – always bargain, you'll upset them if you don't*), артефакти (*Popular souvenirs include hand painted eggs (pysanky), carved wooden items and hand-embroidered clothes*). Акцентується також на тому, що Україна в цілому залишається незвіданою для європейського та американського туриста: *Big, diverse and largely undiscovered, Ukraine is one of Europe's last genuine frontiers*.

Слід відзначити, що проаналізовані путівники розміщують інформацію, що виконує до того ж і функцію попередження про можливі ризики для туриста. Так серед факторів, які можуть спричинити проблеми зі здоров'ям, зазначаються наступні:

«Food and drink»:

Water used for drinking, brushing teeth or making ice should have first been boiled or otherwise sterilised. Milk is pasteurised and dairy products are safe for consumption. Only eat well-cooked meat and fish, preferably served hot. Vegetables should be cooked and fruit peeled. Street food is generally safe if it is fresh and hot. Freshwater fish and mushrooms or berries gathered in the area around Chernobyl north of Kiev are best avoided.

Other risks:

Vaccinations against tuberculosis and hepatitis B are sometimes advised. Tick-borne encephalitis is quite common in the Ukrainian countryside between April and August. Visitors should take precautions against ticks in forested areas by wearing long sleeves, trousers and a hat» [4].

Беручи до уваги події в країні останніх двох років, слід зазначити, що туристичні путівники регулярно оновлюють інформацію на своїх сторінках, сповіщаючи туристів про можливі незручності та небезпеку.

Located 30km from Kyiv, Mezhyhira is the newest and hottest tourist haunt added to the Ukrainian capital's sightseeing scene by the February revolution, which was followed by the annexation of Crimea and a war with Russia-backed separatists in the east of the country. But the city itself seems unfazed by the recent cataclysms that have changed the course of Ukraine's and Europe's history. It is the same Kyiv of elegant fin-de-siecle houses, coffee served from espresso machines built into car trunks and friendly laid-back residents. Restaurants and cafes are full of people, and traffic jams haven't become any lighter. The war fought 800km east of Kyiv has hardly any impact on the city's outlook, apart from an occasional sighting of volunteers in fatigues boarding buses to leave for the front [5].

Крім цього туристичні путівники застерігають своїх громадян, спираючись на офіційні джерела в Україні.

The UK Foreign and Commonwealth Office advises against all travel to Crimea and the Donetsk and Lugansk regions. For updates about safety in the rest of Ukraine, check gov.uk/foreign-travel-advice/ukraine [5].

The security situation in the southern parts of the Donetsk and Lugansk regions in the east of Ukraine remains highly unstable with ongoing clashes between Ukrainian armed forces and Russian-backed armed separatists despite a ceasefire. This has resulted in more than 9,000 deaths and the displacement of over 1.5 million people. Civilians continue to get caught up in the fighting.

Не залишають поза увагою і події міжнародного значення, такі як падіння літака.

On 17 July 2014, Malaysian Airlines flight MH17 from Amsterdam to Kuala Lumpur crashed in the area around Torez in Donetsk oblast, an area under separatist control [5].

Слід зазначити, що інформація у проаналізованих путівниках подається лаконічно, чітко та виважено, без вживання яскравих ілюстративних прикметників.

Since the overthrow of the government in early 2014, Ukraine has been torn between support for the EU and loyalty to Russia. Crimea is under the control of the Russian Federation and much of the eastern Ukraine is struggling with massive unrest and violence as pro-Russian separatists' battle government forces.

З точністю подаються події, що сталися протягом останнього періоду і мають бути відзначені.

The situation in Kyiv and western cities is generally calm, although occasional public demonstrations continue in and around the Verkhovna Rada (parliament building) and elsewhere in the city. On 31 August 2015, 3 police officers were killed and more than 100 others injured in clashes outside the parliament building in Kyiv. The Ukrainian authorities have recently increased their internal security measures and warned of possible security incidents in Kyiv and other cities. There have recently been a series of hoax bomb threats, especially in Kyiv. You should remain vigilant and monitor the media for information about possible safety or security risks. Public demonstrations can flare up and turn violent with little warning.

Зібраний у ході дослідження матеріал свідчить про те, що в реалізації рекламної функції туристичного путівника велике прагматичне навантаження містять якісні прикметники, емоційно-експресивне забарвлення яких сприяє вихвалянню обраного об'єкта. Але, поряд із вихвалянням, не слід забувати і про реальні події у країні. Зазначення достовірної інформації має бути пріоритетом у формуванні туристичних путівників, адже має безпосереднє відношення до безпеки туриста.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в детальному аналізі функціонально-стильових параметрів путівників та використання відповідних лексичних одиниць, що вживаються для детального зображення ситуації.

Література:

1. Киселёва Л. Путеводитель как семиотический объект: к постановке проблемы // Путеводитель как семиотический объект / Сборник статей. – М., 2008. – С. 10–18
2. Филагова Н.В. Жанровое пространство туристического дискурса // Вестник МГТУ. – Выпуск 2. – М., 2012. – С. 56–63.
3. Travel to Ukraine. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.traveltoukraine.org>
4. Ukraine // World atlas. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/ua.htm>
5. Ukraine // Lonely planet – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lonelyplanet.com/ukraine>.

УДК 378.147.811'81

В. В. Рибенюк,

Дніпропетровський національний університет, м. Дніпропетровськ

ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті подається дослідження основних стратегічних і методичних засад комунікативно-орієнтованого підходу при навчанні іноземним мовам. Наведений теоретичний аналіз методів навчання іноземної мови дозволяє констатувати, що активні, інтенсивні методи навчання іноземної мови сприятимуть розвитку внутрішньої мотивації вивчення іноземної мови. Крім того, інтенсивні методи навчання нерідкої мови у ВНЗ є додатковим засобом